

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק ט"ו שיחה א' לפרשת וישב

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון תצח (תשמ"ז)

ד. ברש"י בפרשתינו (לז, א) "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען", מפרש רש"י בד"ה "וישב יעקב", וז"ל: "אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו ספונים וחשובים לפרש היאך נתישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורי פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה כל גלגולי סבתם לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח פלוני הוליד פלוני וכשבא לנח האריך בו. וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם ומשהגיע אצל אברהם האריך בו משל למרגליות שנפלה בין החול אדם ממשמש בחול וכוברו בכברה עד שמוצא את המרגליות ומשמצאה הוא משליך את הצרורות מידו ונוטל המרגליות", עכ"ל ת"ת 26/08/2018

ולכאורה ישנם כמה ענינים הדורשים ביאור ברש"י זה.

א) לשם מה צריך רש"י להביא ב' דוגמאות לפירושו ("וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח", "וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם"), דלכאורה הי' מספיק שיאמר פירושו והבן חמש למקרא לבד זוכר הדוגמאות דנח ואברהם שהאריך בהם.

ב) ועוד, דלאחר שמביא ב' הדוגמאות מנח ואברהם מביא משל למרגלית שנפלה בין החול, ולכאורה מדוע צריך להביא המשל, דפירושו מובן אף ללא המשל. [ועי' בלקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' וישב (עמ' 304 ואילך) מיינה של תורה בפירש"י זה. ולכאורה השאלות ששואל שם עדיין צריכות ביאור בפש"מ].

ג) רש"י מביא בפירושו תיבת "ספונים" ("שלא היו ספונים וחשובים") שלכאורה אינה מובנת לבן חמש למקרא, ועי' ברש"י (וזאת הברכה לג, יט) ד"ה "ושפוני".

הת' ארן פופר
- תות"ל מאריסטאון -

בענין אריכות סיפורי התורה לפני החדש הזה

הרב יוסף קראסניאנסקי
מאנסי, ניו יורק

בלקו"ש ח"ה שיחה א' לפ' בראשית מסביר כ"ק אדמו"ר שטענת אוה"ע לישראל שלסטים אתם וכו', הוא משום שכיבוש א"י ע"י ישראל הוא שונה משאר כיבושים בזה, שנשתנה מהות הארץ שנעשה ארץ (של) ישראל וא"א עוד אז עס זאל געהערן לאומה אחרת. והמענה לזה הוא ש"כל הארץ", גם באיכות, "של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו", היינו ישראל, ואופן הנתינה לישראל היא "ברצונו נתנה להם", לז' האומות, "וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו", היינו שרצה שזה שהארץ נעשה א"י יהי' ע"י שבנ"י יהפכו את ארץ ז' האומות לא"י ע"י עבודתם.

ובזה מסביר כל מה שהתורה מספרת עד החדש הזה לכם, שכשם שבראשית ברא אלקים היינו ב' ראשית בשביל ישראל ובשביל התורה.

ואעפ"כ מבריאת העולם היו הרבה דורות שלא היו חשובים לפני המקום, שזהו סדר הבריאה שמה שברצון ה' מתחילת הבריאה (נתינת א"י לישראל, וזה שבריאת העולם הוא בשביל ישראל ובשביל התורה) הנה רצונו הוא שייעשה כן ע"י עבודה (שא"י ייעשה א"י ע"י עבודת ישראל, ושמתוך החול של הרבה דורות שאינם חשובים לפני המקום ימצאו את המרגליות). וכך נעשה גם לאחר המבול שא"י נפלה בחלקו של שם וכשהתחילו הכנעני לכבוש את א"י הנה תיכף הבטיח ה' לאברהם שעתיד אני להחזירה לבניך, שמתעוררת השאלה למה היה צריך א"י להיות בידי הכנעניים כ"כ הרבה שנים, וזה מתורץ ע"י הענין דברית בין הבתרים שהיה צריך להיות הענין דארבע מאות שנה, ואח"כ מספרת לנו התורה איך שזה קרה בפועל ואח"כ מספרת התורה את הענין דיצי"מ שהיה בכדי להביאנו "אל ארץ טובה ורחבה וגו'" ע"ש.

והנה בלקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' וישב מסביר כ"ק אדמו"ר את דיוקן לשונות רש"י בהביאו את המשל הנ"ל דחיפוש מרגליות בתוך החול ותחילה מסביר שזה שישובי יעקב טמונים בישובי עשו הוא לפי ששלימות ישובי יעקב הוא הענין ד"אבא אל אדוני שעירה" שזה יהי בימות המשיח, ומסביר שבהענין ד"לשפוט את הר עשו" - הבירור דעשו, ישנם ב' אופנים א) הבירור של אלו שיהפכו לטוב שהם נמשלו לחול ב) הבירור של אלו שצריכים לדחותם לגמרי וצריכים לאבד אותם והם נמשלו לצרורות היינו דבר המזיק.

ובזה מבאר דיוק לשון רש"י שאו' שממשמש בחול בחיפושו את המרגליות היינו שעבודת האדם צ"ל עם החול היינו הענינים שיכולים להתברר ואח"כ כוברו בכברה היינו שמבדיל את הטוב, המרגליות שמוצא, מהחול ואח"כ, משמצאה, הוא משליך את הצרורות מידו היינו שמכיון שהוא כבר מצא את המרגלית והפרידה מהחול הרי שוב נעשה החול צרורות היינו שאין כל צורך בו ומשליכה מידו.

ומסביר שענין זה של בירור בתכלית עד שמהפכים את החול לצרורות התחילה בעיקר בעבודתו של יעקב. היינו שנח פעל הבירור של ענינים השייכים לעולם היינו שהעולם יהי כתיקונו, ולכן הכריתות ברית עם נח הוא על קיום העולם, ואח"כ אברהם בעבודתו המשיך אלקות בעולם "ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם", ואח"כ יעקב המשיך בעולם גילוי אלקות שלמעלה מהעולם שדוקא ע"י גילוי זה נעשה שלימות הבירור עד שהחול

נהפך לצרורות משא"כ לפני"ז גם ע"י הביורור דאברהם הרי העולם נשאר במציאות שהרי הוא המשיך את האלקות השייך להעולם.

06/07/2018 10:00

והנה עפ"ז יש לבאר ענין ברש"י על התורה שצריך הסבר ומצינו ששאר פשטני המקרא חולקים עליו בזה, ולמשל בהפסוק "הוא היה גבור ציד לפני ה'" (בראשית י' י') שרש"י מפרש כל הפסוק לריעותא, ואילו האבן עזרא מפרשו ע"פ פשט למעליותא, והרמב"ן ממאן בהלמעליותא שכנגד קבלת רבותינו אבל גם הוא מפרשו באופן שהפסוק מדבר בגבורתו לא בגריעותו.

06/07/2018 10:00

וראה גם בראשית ל"ו י"ב גבי "ותמנע היתה פילגש" ברש"י ורמב"ן שם בארוכה וכהנה וכהנה מצינו הרבה פעמים שרש"י מדגיש הגריעותא בסיפורים אלו וצריך ביאור למה?

וע"פ הנ"ל מובן היטב שהרי לרש"י יש שאלה כללית על כל אריכות סיפורי התורה עד החדש הזה, וההסבר לאריכות זו הוא הענין המובא לעיל מב' השיחות, והיינו דכך הוא הסדר שרצה הקב"ה שזה שברצונו, יושג ע"י עבודת ישראל, ושישנו הענין דמשמוש בחול, ושכשמוציאים את המרגלית נעשה גם החול לצרורות, היינו דבר המזיק.

וא"כ בכל סיפור בתורה צריכים להסתכל עליו אם הוא ענין של מרגלית או של חול או של צרורות. וזהו שרש"י מדגיש בסיפורים אלו הגריעותא שבהאנשים, בכוונתם ובמעשיהם, היינו להבהיר שענין זה משתייך לענין הצרורות, וגם להבהיר איך ובמה הוא צרורות, שכל זה נכנס להבנתנו ב(אריכות סיפור ה)תורה ע"פ פשוטו של מקרא.

והנה ע"פ השיחה דלעיל יומתק המבואר בלקו"ש חט"ו שיחה א' לפ' לך בהענין דעשרה דורות מאדם ועד נח וכו' ועשרה דורות מנח עד אברהם וכו', ששואל שם למה דוקא גבי אברהם נאמר שקבל שכר כולם ולא אצל נח. ומסביר שם שהעשרה דורות שמאדם עד נח לא היה בהם טוב כלל וצריכים לאבד אותם משא"כ העשרה דורות שמנח עד אברהם היה בהם טוב וצריכים לברר אותם, וע"פ הנ"ל י"ל שהעשרה דורות שמאדם עד נח היו בגדר צרורות היינו דבר המזיק שאין מתעסקים עמהם רק מאבדים אותם, ולכן הענין דנח הוא שפעל שהעולם יהי' כתיקונו ועמו היה הכריתת ברית על קיום העולם ואילו העבודה דאברהם הוא שהוא בירר את הדורות שלפניו, שהם היו בגדר חול, אשר לכן קבל שכר כולם,

אלא שהבירור היה בזה שהמשיך בעולם גילוי אלקות השייך לעולם ולא גילוי אלקות שלמעלה מהעולם, שדוקא ע"י הוא תכלית הבירור שהחול עצמו נהפך לצורות שזה נעשה דוקא ע"י יעקב. וכמו שמבואר בלקו"ש ח"י שיחה א' לפ' ויצא בזה שיצא יעקב מבארה של שבועה שלא רצה לישבע לאבימלך כמו שנשבעו אברהם ויצחק ונמצאתי משהא בשמחת בני ז' דורות", ומבאר שם שעבודת אברהם ויצחק היתה בדומה לעבודת הצדיקים בזה שאף שעסקו בעבודת הבירורים היה זה באופן שהביאו שהרע לא ינגד ויפריע לקדושה אבל לא שהרע עצמו נהפך לטוב, משא"כ יעקב עבודתו היתה ע"ד עבודת הבעל תשובה שמהפך את הרע עצמו לטוב. התח"ת 06/07/2018

והנה בלקו"ש חט"ו שיחה ב' לפ' לך לך מסביר כ"ק אדמו"ר זה שהתורה מספרת באריכות אודות קיום המצות דהאבות אף שמה שאנו מקיימים המצות הוא דוקא מפני שצוה לנו השי"ת ע"י מרע"ה, ומסביר שבאמת קיום המצות דהאבות ששימש כהכנה למ"ת, וגם הענין דגלות מצרים התח"ת ששימש ג"כ כהכנה למ"ת, באמת נוגעים גם בהעבודה דלאחר מ"ת. דהנה העבודה שלפני מ"ת נעשית מצד מציאותם וכל הגילויים וכו' נתייחד עמהם שהם היו כלים להגילוי אור אלא שמכיון שכל הענין נעשה מצד עבודתם הרי הגילוי היה גילוי אור השייך לנבראים, משא"כ לאחר מ"ת שאז נעשה הגילוי מצד למעלה הרי המטה אינו כלי להאור ואינו מתייחד עמהם ובכדי שהגילוי דמ"ת יתייחד עם האדם התחתון הרי הוא צריך לב' הכנות.

ההכנה הראשונה הוא הענין דעבודת האבות היינו שהאדם צריך לפעול כפי שלימות יכולת כחותיו, שע"י שלימות עבודתו הרי הוא מתייחד עם האור והגילוי שבערך הבריאה ואח"כ הרי הוא נעשה כלי להגילוי דתורתו של הקב"ה כפי שנתנה במ"ת, היינו גילוי שלמעלה לגמרי מן העולם. ואח"כ צריך להכנה הב' היינו הענין דגלות מצרים, שהרי מכיון שהתורה כפי שניתנה במ"ת הרי היא למעלה לגמרי מהבריאה, הרי זה שהנברא מתייחד עם התורה כפי ערך כחותיו אינו עושה אותו לכלי לגילוי התורה שלמעלה מהעולם לגמרי שהרי הנברא אין לו ערך להבורא ולכן צריך להכנה דגלות מצרים היינו הענין דעבודת פרך, עבודת נשים לאנשים, היינו עבודה ויגיעה שהוא היפך

טבעו ורגילותו של האדם ודוקא ע"י עבודה זו וכיטול זה הרי האדם נעשה כלי שיתגלה בו תורתו של הקב"ה.

004/07/2018nnn
וי"ל שהסבר זה היא דומה בסגנונו להסבר המובא לעיל מחלק ה' בנוגע ל"כל הארץ של הקב"ה היא וכו'" וגם יש לישבו באותו הלשון ממש דהיינו כמו ששם ההסבר הוא שכל הארץ של הקב"ה היא וכו' ונתנה לאשר ישר בעיניו - היינו ישראל - אלא שאופן הנתנה שייעשה של ישראל בפועל הוא ע"י עבודתם שהם מהפכים את ארץ האומות לא"י כמו"כ כאן ישנה הנתנה והגילוי דמ"ת שזהו הנתנה דתורתו של הקב"ה שלמעלה לגמרי מהעולם, אלא שכפי שהנתנה היא מלמעלה הרי היא נשארת בהעלם ואינה מתייחדת עם האדם ובכדי שתתייחד עם האדם זהו ע"י ב' הכנות. הא' הוא שלימות עבודת המטה (עבודת האבות), והב' היא ההכנה דגלות מצרים היינו עבודת האדם היפך טבעו ויציאתו ממציאיותו שבזה הוא נעשה כלי לתורתו של הקב"ה וי"ל שזהו "נתנה לאשר ישר בעיניו", היינו נתנת התורה מלמעלה לישראל, "ברצונו נתנה להם", הנבראים במציאותם (עבודת האבות), "ברצונו נטלה מהם", היינו היציאה ממציאיותו (גלות מצרים), וע"י כ"ז "ונתנה לנו", היינו שהגילוי דתורתו של הקב"ה מתגלה ומתייחד עם האדם וק"ל.